

Turvallisempi Suomi – maailman turvallisin arki

Keskustan sisäisen
turvallisuuden
ja oikeuspolitiikan
linjaus

Turvallisempi Suomi – maailman turvallisin arki

Keskustan sisäisen turvallisuuden
ja oikeuspolitiikan linjaus

Marraskuu 2022

Keskustan
politiikkalinjaukset
2021-2023

Keskusta tiivistää ja priorisoi politiikkalinjauksistaan eduskuntavaaliohjelmansa tavoitteet. Ne sovitetaan talouden raameihin.

Sisältö

Keskeiset tavoitteet	4
Johdanto	6
Mitä tarkoitetaan kokonaisturvallisuudella?	6
Talouden ja infrastruktuurin toimivuus	7
Väestön toimeentulo ja toimintakyky	7
Ihmisen henkinen kantokyky	7
Huoltovarmuus	8
Turvallisuuden edistäminen osana arkipäivää	8
Kansainvälinen toiminta ja Suomen puolustuskyky	9
Suomesta maailman turvallisin maa asua, elää, yrittää ja tehdä työtä	9
Syrjäytyminen on vakava uhka	10
Turvallisuuden voimavarat	11
Arjen turvassa vastuu on kaikilla	12
Poliisin tehokas toiminta on turvattava koko Suomessa	13
Hätäkeskustoiminta ja pelastus- ja ensihoitopalvelut on turvattava koko Suomessa	13
Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos (PTR-yhteistyö)	14
Pää kylmänä, sydän lämpimänä – hallittu maahanmuutto osana sisäistä turvallisuutta	15
Ympäristöturvallisuudesta ei tingitä	17
Verkosto-omaisuus pidettävä kunnossa ja kotimaisissa käsissä	17
Kyberturvallisuus kuntoon	18
Keskustan oikeuspoliittiset linjaukset – ihmisoikeudet ja oikeusturva kuuluvat kaikille	19
Johdanto	19
Perus- ja ihmisoikeudet	19
Oikeusturva	20
Tuomioistuinlaitoksen kehittäminen	21
Rikos ja rangaistus	21

Keskeiset tavoitteet

1. Syrjäytymiseen puututaan entistä varhaisemmassa vaiheessa.

Suomen sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka on syrjäytyminen. Siihen on puututtava entistä aikaisemmin. Suomalainen yhteiskunta saavuttaa jokaisen syrjäytyneen nuoren tilanteesta ja tapauksesta riippumatta. Tämä on Keskustan yhteisötakuu.

Monet ongelmat pääsevät kärjistymään ennen kuin niihin puututaan. Huono-osaisuuden kierre on katkaistava selvästi nykyistä aikaisemmin. Ihmisten yksinäisyyttä on vähennettävä ja yhteisöllisyyttä lisättävä. Tarvitsemme uusien hyvinvointialueiden järjestäminä lisää matalan kynnyksen avun paikkoja mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä perhe- ja parisuhdekriiseihin. Viranomaisten tietojen vaihtoa pitää kansalaisten perusoikeudet huomioon ottaen lisätä. Syrjäytymiseen puuttuminen edellyttää viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen entistä saumattomampaa yhteistyötä.

2. Liikennerikokset kuriin ja huumeuskut kiinni

Liikenneturvallisuus on aina ajankohtainen asia. Liikkumisen turvallisuuden kannalta haasteena on rattijuoppojen määrän vähentäminen. Huumeuskutien kasvava määrä on ongelma, joka on laitettava kuriin.

Liikennerikosten ja rattijuopumusten vuositaisiin määräin vaikuttavat merkittävästi poliisin liikennevalvonnan laajuus ja erilaiset tehostetut liikennevalvontakampanjat sekä ylinopeuksien kameravalvonnan lisääntyminen. Mopo-onnettomuuksia ja mopojen

virittelyintoa voitaisiin vähentää mopoilijoihin kohdennettavilla valvontakampanjoilla.

Lisäksi Keskusta haluaa ottaa vahvemmin huomioon paremman yhdyskuntasuunnittelun avulla pyöräilyn ja jalankulun turvallisuuden lisäämisen myös taajama-alueiden ulkopuolella erilaisin kävelyn- ja pyöräilyn edistämishjelmin. Suojateiden turvallisuutta on parannettava ja vaaraa aiheuttavien suojatierikkomusten rangaistuksia ja seuraamuksia on kovennettava. Myös valistuksella on edelleen iso rooli turvallisemman liikenteen luomisessa.

3. Nykyistä turvallisempia koteja ja asuinympäristöjä

Suomessa tapahtuu huomattavan paljon tapaturmia kotona ja kodin lähiympäristössä verrattuna muihin läntisiin Euroopan unionin maihin. Yhteinen haasteemme onkin vähentää koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrää ja niistä johtuvia terveyden ja hyvinvoinnin menetyksiä sekä yhteiskunnalle aiheutuvia suuria kustannuksia.

Turvallinen asuminen luo edellytyksiä mielekkääksi ja turvallisesti koettuun elämään. Kodin turvallisuuteen vaikuttavat muiden muassa asunnon esteettömyys, materiaalit ja sisäilman laatu.

4. Turvalliset ihmissuhteet

Lähisuhde- ja perheväkivalta on vakava rikos, joka vaarantaa ihmisen terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuudentunteen. Ja se

johtaa liian usein kuolemaan. Perheissä ja lähisuhteissa ilmenevä väkivalta on monimuotoista ja usein sukupuolittunutta.

Lähi- ja perheväkivalta jää usein piiloon. Asiaan puuttuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä, palvelujen linkittämistä ja tiedon kulkua eri toimijoiden välillä.

5. Lähipoliisi koko maahan

Jokaisella suomalaisella on perustuslain takaama oikeus turvallisuuteen. Poliisin vasteaikojen hallitseminen kasvu on py-säytettävä alkuunsa ja poliisin saatavuus on turvattava koko maassa.

Edelleen ratkaisuna Keskusta esittää kokonaistyöajallisten lähipoliisien palkkaamista haja-asutusalueilla. Vuoroissa päivystävien poliisipartioiden käyttö ei ole kustannussyistä mahdollista tai edes järkevää tehtävien vähyyden vuoksi, mutta alueella voi työskennellä poliisi kokonaistyöajalla. Lähipoliisi vastaa tarvittaessa päivystystehtävistä mutta voi tehdä alueella myös yhteisöllisiä tehtäviä kuten turvallisuuskasvatusta kouluissa.

6. Turvallisuusammattilaisten määrästä ei tingitä

Turvallisuuden parissa työskentelevien viranomaisten henkilöstömäärät ovat vaihdelleet viimeisen vuosikymmenen aikana. Poliisien määrä on nostettava 7850 henkilövuoteen.

Vastaavasti Rajavartiolaitoksen resurssit on oltava sellaisella tasolla, että erityisesti itärajalla on mahdollista ylläpitää riittävä toimintavalmius ja varautumisen taso nykyistä haastavammassakin tilanteessa. Sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet tulee myös Rajavartiolaitoksen hoitaa täysimääräisesti.

Erityisesti harvaan asuttujen alueiden viranomaisyhteistyötä on tiivistettävä entisestään, etteivät viranomaisista vaativien tehtävien vasteajat kasva kohtuuttomiksi.

Tullin rooli sisäisen turvallisuuden viranomaisena vahvistuu ja sen resurssit muun muassa Euroopan yhteisön ulkopuolisen nettikaupan lisääntymisen paineissa on huomioitava.

7. Tavallisen ihmisen oikeusturva paremmaksi

Keskituloisten mahdollisuutta hakea ja saada oikeutta on parannettava esimerkiksi korottamalla yleisen oikeusavun tulorajoja, parantamalla vakuutusyhtiöiden oikeusturvavakuutuksia ja säätämällä riita-asoiden oikeudenkäyntikuluihin avustajan palkkion osalta enimmäistaksat.

Kriminaalipolitiikassa on varmistettava, että vakavien ihmisten henkeen, terveyteen tai koskemattomuuteen kohdistuvien rikosten seuraamukset tekijälle ovat kansalaisten silmissä oikeudenmukaisia. Rikoksen uhrin ja uhrin omaisten aseman parantamista on jatkettava.

8. Hybridivaikuttaminen kuriin.

Hybridivaikuttaminen on noussut merkittäväksi uudeksi sisäisenkin turvallisuuden uhaksi. Euroopan yhtenäisyyttä sekä maamme kansallista turvallisuuden ja yhtenäisyyden tunnetta koetetaan monin eri keinoin horjuttaa myös sosiaalisessa mediassa käytävillä hybridivaikuttamisen keinoilla. Tällaisia keinoja ovat kansallisen eripurana ja vastakkainasettelun lietsominen, viranomaisten luotettavuuden ja uskottavuuden kyseenalaistaminen sekä erilaiset kansalliseen päätöksentekoon liittyvät salaliittoteoriat.

Johdanto

Mitä tarkoitetaan kokonaisturvallisuudella?

Perinteisesti turvallisuuskäsitteellä viitataan ”koviin”, mitattaviin asioihin: poliisiin ja armeijaan ja niiden selkeästi mitattaviin suorituskäytännöihin. Jos mietimme turvallisuutta omassa arjessamme, alkaa käsitteelle syntyä muitakin merkityksiä. Riittävätkö rahat ensi kuussa elämiseen, uskallanko kävellä yksin kaupungin läpi aamuyöllä? Mitä tulevaisuus tuo mukanaan ja selviänkö myös silloin?

Turvallisuus on kaikkea sitä, mitä ympärillemme tapahtuu. Siinä on kyse tunteesta. Tavoitetilaksi tulee asettaa, että jokainen pystyisi kokemaan olonsa turvallisesti arjessaan.

- *Keskusta haluaa rakentaa suomalaisen yhteiskunnan niin, että Suomi on maailman turvallisimman maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.*

Suomessa päävastuun sisäisestä turvallisuudesta kantavat verovaroilla rahoitetut viranomaiset. Merkittävä rooli on kuitenkin myös erilaisilla vapaaehtoisuustoimilla. Niitä ovat muun muassa vapaaehtoinen pelastuspalvelu VAPEPA, Veripalvelu, meripelastusyhdistykset ja sopimuspalokunnat. Monesti turvallisuudentunteeseen vaikuttavat tahot ovatkin sellaisia, joista ei välttämättä tiedäkään, ennen kuin tulee vastaan sellainen tilanne, jossa niitä tarvitaan.

Suomen turvallisuustilanne on muuttunut viimeisen vuoden aikana epävarmemmaksi ja monimutkaisemmaksi. Meidän on kyettävä ennakoimaan, varautumaan sekä ylläpitämään toimintavalmiuttamme. On asetettava tavoitteet sekä mietittävä toimivia ja kustannustehokkaita keinoja niiden saavuttamiseksi.

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat entistä vahvemmin sidoksissa toisiinsa. Yhteiskunnan kokonaistilaa on tarkasteltava entistä useammin kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Tässä linjapaperissa yritämme rajata tarkastelun sisäisen turvallisuuden osalta pääosin sisäasiainhallinnon toimijoihin.

Sisäisen turvallisuuden viranomaisiin lasketaan myös tuomioistuimet, syyttäjänvirastot, Rikosseuraamuslaitos ja Tulli sekä sosiaali- ja terveystoimi. Tässä linjapaperissa on sosiaali- ja terveystoimen tarkastelu rajattu kokonaan pois, koska sitä käsitellään muissa Keskustan linjauksissa.

Sisäinen turvallisuus ei ole vain viranomaisien toimintaa. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat olennaisesti syrjäytyminen, tuolerot, työttömyys, alkoholi- ja päihdepolitiikka, taloustilanne ja yleensäkin ihmisten epätasa-arvo. Erilaisilla yhteisöillä, esimerkiksi perheillä, kouluilla, lähiyhteisöillä ja sosiaali- ja terveystoimella on keskeinen vastuu turvallisuuteen liittyvästä hyvinvoinnista.

- *Keskusta edellyttää, että sisäisen turvallisuuden selvitys pitää tehdä vaalikausittain, jotta monimutkaistuvassa turvallisuusympäristössä erilaisia turvallisuushaasteita voidaan arvioida perin pohjin.*

Talouden ja infrastruktuurin toimivuus

Taloustalouden ja infrastruktuuri ovat sellaisia yhteiskunnan elementtejä, joiden merkitys on kasvanut viimeisen vuosisadan aikana räjähdysmäisesti. Olemme tulleet erittäin riippuvaisiksi sähköstä, sähköisestä pankkijärjestelmästä, juoksevasta vedestä, toimivasta liikennejärjestelmästä ja tietoliikenneyhteyksistä. Yhä harvempi kansalainen pystyy tulemaan toimeen ilman näitä palveluita pitkiä ajanjaksoja. Nämä ovat yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, joiden toimivuudesta pitää pysyä huolehtimaan myös poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Väestön toimeentulo ja toimintakyky

Myös yksilön oma taloudellinen tilanne ja toimintakyky vaikuttavat turvallisuudentunteeseen. Taloudellinen turvallisuus on keskeinen osa arkeamme. Jos talous ei ole vakaalla pohjalla ja suuri osa ajasta menee taloudellisen toimeentulon suunnitteluun ja murehtimiseen, ei voida puhua toimintavapaudesta.

Erilaisten sosiaaliturvajärjestelmien tavoitteena on parantaa taloudellisen turvallisuuden tunnetta. Silloin ihmiset uskaltautuvat ottaa riskejä, esimerkiksi perustaa yrityksiä, koska he tietävät, että heidän taloudellinen toimeentulonsa on turvattu, vaikka kaikki ei menisikään suunnitelmien mukaan.

Ihmisen henkinen kantokyky

Henkisen kantokyvyn kestävyys rakennetaan normaaliaikoina. Ihmisten psyyken sietokyky eli resilienssi mitataan poikkeusoloissa. Yhdessä kohdatut vaikeudet tai haastavat tilanteet sekä niistä selviäminen voimistavat yhteisöllisyyden kokemusta. Muutostilanteissa ja poikkeusoloissa valtion selkeän ja suoraviivaisen johtamisen merkitys korostuu.

Huoltovarmuus

Huoltovarmuudella tarkoitetaan erilaisten kriittisten hyödykkeiden – esimerkiksi ruuan, veden ja energian – riittävyyttä erilaisissa poikkeustilanteissa. Suomen pitää kyetä varmistamaan hyödykkeiden kuljetus poikkeustilanteissa. Tässä suhteessa Suomi on niemimaa; valtaosa Suomeen saapuvista kuljetuksista saapuu meriteitse. Pohjoista maa- ja junareittiä tulee kehittää ulkomaankaupan vaihtoehtona merireitille.

Myös kotimainen alkutuotanto on turvallisuuspolitiikkaa. Normaalioloissa on tuettava alkutuotantoa, jotta ruokaa riittäisi myös sellaisissa poikkeusoloissa, joissa ruokaa ei syystä tai toisesta voida saada ulkomailta.

Huoltovarmuuden kannalta olennaista on myös turvata riittävä määrä toimintakykyisiä ihmisiä suorittamaan huoltovarmuuden ydintoimintoja.

Turvallisuuden edistäminen osana arkipäivää

Monet edellä esitetyistä turvallisuustoimista ovat sellaisia, joihin meillä ei yksilönä ole mahdollisuutta vaikuttaa. Valtio ja muut organisaatiot suunnittelevat toimintaansa myös poikkeusoloissa turvatakseen mahdollisimman normaalin elämän jatkumisen ihmisille.

Voimme kuitenkin miettiä, miten voisimme antaa oman panoksemme tähän turvallisuustyöhön. Voimme varautua erilaisiin poikkeustilanteisiin, harjoitella toimintaa nykyisen yhdyskuntaverkoston ulkopuolella ja pitää huolta omasta toimintakyvystämme.

Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaa meidän jokaisen käyttäytyminen: miten toimimme liikenteessä, käytämmekö päihteitä tai osaammeko tarvittaessa antaa ensiapua? Sisäisen turvallisuuden merkittävä elementti on yhteisöllisyys ja lähiyhteisöjen toiminta.

Kansainvälinen toiminta ja Suomen puolustuskyky

Valtion yksi tärkeimmistä tehtävistä on ulkoisen turvallisuuden varmistaminen. Suomen puolustuskyvyn ylläpidon päämääränä on muodostaa ennaltaehkäisevä kynnys sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle sekä kyky torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Suomen puolustuskyvyn kivijalkana ovat yleinen asevelvollisuus sekä vahva maanpuolustustahto. Koko maata puolustetaan kaikissa olosuhteissa.

Ulkoiset konfliktit voivat puolestaan aiheuttaa epävarmuutta myös Suomessa, jolloin parasta turvallisuutta onkin ulkoisten konfliktien ehkäiseminen ja rauhoittaminen ennen niiden leviämistä. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen toimintaan niin perinteisen diplomatian kuin kriisinhallinnan keinoin.

Suomesta maailman turvallisin maa asua, elää, yrittää ja tehdä työtä

Maailma on monin tavoin muuttunut viimeisen vuoden aikana. Vaikka Suomi on turvallinen maa edelleenkin, niin toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset haastavat meitä ennakoimaan ja varautumaan entistä paremmin muuttuvissa olosuhteissa. Yksi haastavimmista toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista on ollut helmikuussa 2022 Venäjän käynnistämä hyökkäyssota Ukrainaan. Sotaa pakenevat siviilit testasivat myös suomalaisen järjestelmän nopeuden ja toimivuuden.

Suomalaiset luottavat viranomaisiin ja toisiinsa. Tästä luottamuksesta on pidettävä kiinni. Keskinäinen luottamus luo perustan turvallisuudelle ja turvallisuuden tunteelle. Kun luottamus on kunnossa, niin edellytykset ovat kunnossa myös hyvinvoinnille yhteiskunnalle.

Syrjäytyminen on vakava uhka

Syrjäytyminen on keskeisin uhka Suomen sisäiselle turvallisuudelle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan erityisesti nuorten miesten syrjäytyminen on naisia yleisempää.

- *Keskustan mielestä ensisijaista on syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn panostaminen syrjäytyneen auttamiseksi. Ongelmiin on puututtava entistä aikaisemmin. Vaikka apua on tarjolla, se ei aina vastaa tarpeita. Esimerkiksi nuorten syrjäytyminen ja koulupuudokkuus eivät ole vähentyneet, vaikka resursseja niiden ehkäisyyn on lisätty.*

Suomalainen tukimalli on monin tavoin erinomainen, mutta se on huono reagoimaan keskimääräisestä poikkeaviin tarpeisiin. Monet ongelmat pääsevät kärjistymään ennen kuin niihin puututaan. Tämän ratkaisussa vuonna 2023 aloittavat hyvinvointialueet ovat keskeisessä

roolissa. Huono-osaisuuden kierre on katkaistava selvästi nykyistä aikaisemmin. Lisäksi on varmistettava, että tarjottava apu tehoaa aidosti ja oikeasti.

Tarvitsemme lisää matalan kynnyksen avun paikkoja mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä perhe- ja parisuhdekriiseihin. Viranomaisten tietojen vaihtoa pitää kansalaisten perusoikeudet huomioiden ottaen lisätä, jotta tragedioita erityisesti nuorten ja perheiden kohdalla ei tapahtuisi. Syrjäytymiseen puuttuminen edellyttää viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen entistä saumattomampaa yhteistyötä.

- *Keskustan mielestä yhteiskunnan on saavutettava jokainen syrjäytynyt nuori tilanteesta ja tapauksesta riippumatta. Tämä on Keskustan yhteisö-takuu.*

Turvallisuuden voimavarat

Suomessa turvallisuusviranomaisten ns. kovan ytimen muodostavat poliisi, Rajavartiolaitos, pelastustoimi ja puolustusvoimat. Kaikkien turvallisuusviranomaisten on tehtävä työtä sen eteen, että niiden toiminta pysyy tehokkaana, turvallisuutta parantavana ja ongelmia ennaltaehkäisevänä.

Valtion on huolehdittava viranomaisten toimivasta organisaatiosta ja taattava riittävät taloudelliset voimavarat. Vastuu turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on yhteinen. Toimijoita ovat niin valtio, hyvinvointialueet, kunnat, seurakunnat, yritykset, järjestöt, lähiyhdistykset kuin yksittäiset kansalaiset.

Poikkihallinnollinen ja läpinäkyvä yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Viranomaisten keskinäistä yhteistyötä on tiivistettävä entisestään. Ennakointi ja varautuminen on arkea viranomaisyhteistyössä, joka tulee testatuksi erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Viranomaisten resurssit on mitoitettava niin, että toimintavalmiusaika olisi mahdollisimman lyhyt. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, miten pitkään lähimältä poliisipartiolta, pelastustoimelta tai ensihoidolta menee hälytyksestä siihen, että se on tapahtumapaikalla.

Suomessa on suuria eroja siinä, miten pitkään poliisia pitää odottaa eri kunnissa. Jos vaikkapa henki tai terveys on uhattuna, poliisin apua saa keskimäärin noin viidessä minuutissa pääkaupunkiseudulla ja käytännössä alle kymmenen minuutin lähes kaikissa maakuntakeskuksissa. Maakuntakeskusten ulkopuolella poliisia joutuu odottamaan puoli tuntia tai yli.

Uhkana on oman käden oikeuden yleistyminen, jota Keskusta ei hyväksy.

- *Sisäisen turvallisuuden toimijoiden yhteistyötä on tiivistettävä ja toimintamahdollisuudet turvattava.*
- *Harva-alueiden erityishankkeita on jatkettava.*
- *Sisäisen turvallisuuden toimijoiden yhteistyön kehittämisessä hyödynnetään uusinta turvallisuusteknologiaa.*
- *Keskustan mielestä maakunnista tulee merkittävä tekijä myös turvallisuudessa. Varautumisen hoitamiseen tulee panostaa riittävästi hyvinvointialueilla.*
- *Keskustan mielestä sopimuspalokuntien toiminta pitää turvata. Sopimuspalokunnat ovat ainoa sisäisen turvallisuuden osa, jolla on jokaisessa kunnassa toimintaa. Koko valtakunnassa sopimuspalokuntien henkilöstö muodostaa nopeasti hälytettävissä olevan joustoresurssin yllättäviä ja laajoja onnettomuustilanteita ajatellen.*
- *Tarvittaessa lainsäädäntöä pitää korjata, jotta varallaolotulkinta ei vaaranna maaseudulla pelastustoimen toimintaa.*

Arjen turvassa vastuu on kaikilla

Keskusta katsoo, että sisäisen turvallisuuden edistäminen on kaikkien suomalaisten yhteinen tehtävä. Turvallinen ympäristö ja ilmapiiri syntyvät suurelta osin arjen pienistä teoista ja toisista välittämisestä.

Katseet on käännettävä omista kengänkärjistä eteenpäin. Lähiympäristöstä pidetään yhdessä huolta. Tuntemattomallekin tarjotaan tarvittaessa apua eikä vanhusta jätetä yksin. Yhteiskunnan turvaverkkoa rakennamme me kaikki yhdessä. Pitkien etäisyyksien Suomessa tarvitaan vapaaehtoistoimintaan perustuvia palveluja, joita hyödynnetään niin äkillisissä tilanteissa kuin arkipäivän turvallisuuden varmistamisessa. Samaa aikaan kasvukeskuksissa hyvinvointi ja tuloerot ovat kasvussa, ja asuinalueet uhkaavat eriytyä toisistaan.

- Keskustan mielestä arjen turva on monien toimijoiden yhteistyöminnan summa. *Toimintamallissa tarvitaan muun muassa kuntia, järjestöjä ja yrityksiä.*
- *Keskusta kannustaa siihen, että arjen turvaa rakennettaisiin olemassa olevista resursseista paikallisten ja maakunnallisten toimijoiden yhteistyönä. Samalla tehdään tulevaisuuden paikallista toimintamallia, jossa ihmisistä pidetään huolta yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa.*
- *Keskusta ei hyväksy asuinalueiden ghettoutumista tai pahimmasa tapauksessa no-go-alueiden syntymistä. Monialaisilla, muun muassa asunto- ja sosiaalipoliittisilla toimilla, on ehkäistävä asuinalueiden eriytyminen.*

Kuva: Kuvatoimisto Rodeo Oy

Poliisin tehokas toiminta on turvattava koko Suomessa

Poliisilla on merkittävä vaikutus sekä konkreettiseen turvallisuuteen että turvallisuuden ilmapiiriin. Kenttäpoliisien määrässä on menty jatkuvasti kipurajalla. Kenttäpoliisien määrä on ollut jatkuvasti laskeva.

Suomessa on tähän saakka ollut valmiutta uudistaa lähinnä poliisin hallintorakenteita, jopa kolmeen kertaan lyhyessä ajassa. Hallinnollisia rakenteita pitää edelleen tarkastella kriittisesti, mutta poliisille pitää antaa myös työrauha. Kunnollisiin tehtävälähtöisiin kokonaisuudistamisiin ei ole ollut valmiutta.

Vaikka Suomi on laaja maa, silti poliiseja on väkimäärään nähden vähiten verrattuna muihin pohjoismaihin. Poliisin kohdalla säästöjä on haettu viime vuosina muun muassa lakkauttamalla maaseudun poliisiasemia tai jätetty niitä ns. kylmäsemissä ilman miehitystä. Tämän seurauksena monin paikoin kenttäpoliisi on jopa useiden tuntien matkan päässä ja tällä on vaikutusta yleiseen turvallisuuteen ja poliisipalveluiden saatavuuteen. Poliisin on edelleen oltava tavoitettavissa kaikkialla Suomessa.

- *Harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseksi tulee ottaa käyttöön mahdollisuus lähipoliisijärjestelmään. Tässä mallissa poliisiviranomainen olisi kokonaistyöajassa. Tehtävään mahdollisesti voitaisiin sisällyttää myös lupapalveluita. Lähipoliisit valittaisiin normaalin hakumenettelyn kautta ja heidät nimettäisiin toimimaan tietyn kunnan alueella täydentäen alueen muita turvallisuuspalveluita.*
- *Keskusta haluaa myös vahvistaa lähipoliisitoimintaa. Ruotsin tyyppinen*

Kuva: Kuvatoimisto Rodeo Oy

järjestäytyneen rikollisuuden soluttumisen tiettyihin lähiöihin tulee estää. Lähiöpoliisin mukanaolo lähiöiden arjessa on tehokkain keino varhaisen vaiheen puuttumiseen ja jengiytymisen ehkäisemiseen.

- *Keskustan mielestä poliisien määrä tulee kasvattaa 7 850 poliisiin vuoteen 2025 mennessä.*

Hätäkeskustoiminta ja pelastus- ja ensihoitopalvelut on turvattava koko Suomessa

Hätäkeskuslaitos muodostuu kuudesta hätäkeskuksesta, jotka ottavat vastaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä hätäilmoituksia ja välittävät ne edelleen auttavalle viranomaiselle. Hätäkeskustoiminnan kriittisin piste on tällä hetkellä hätäkeskuspäivystäjätutkinnon suorittaneiden määrä, joka ei kata hätäkeskuslaitoksen vuosittaista henkilöstöpoistumaa. Työssä olevat hätäkeskuspäivystäjät joutuvat selviytymään entistä suuremmasta työkuormasta, kun työvoimaa ei saada rekrytointien kautta riittävästi.

- Keskustan mielestä vuosittaiseen tutkintokoulutukseen tulee ottaa mukaan nykyistä suurempi määrä opiskelijoita. Hätäkeskuspäivystäjän tutkintokoulutuksesta vastaa Pelastusopisto Kuopiossa, johon on keskitetty muukin pelastusalan koulutus.

Keskustan mielestä toimijoiden roolia pitää selkiyttää. Hätäkeskuslaitoksen, sisäministeriön ja pelastusopiston välistä yhteistyötä on tiivistettävä. Pelastuslaitokset tuottavat 24/7/365 turvallisuuksipalveluita koko maassa. Merkittävä pelastuspalveluiden osa on sopimuspalokunnat, joiden merkitys korostuu erityisesti haja-asutusalueilla. Väestön ikääntyminen ja muuttoliike ovat tekijöitä, joiden seurauksena sopimuspalokunta-toiminta on isossa murroksessa.

- Keskusta pitää tärkeänä sopimuspalokuntien ja vapaaehtoisen pelastustoiminnan, mukaan lukien nuorisotoiminta, merkitystä. Sopimuspalokuntien toimintaan pitää voida kaikkien, myös työttömien osallistua. Pelastuspalvelut on pystyttävä ulottamaan koko maahan ja kaikkialle Suomeen.
- Keskustan mielestä tarvitsemme uusia koulutettuja pelastajia 1000 henkilöä ja sopimuspalokuntalaisia 4500 lisää vuoteen 2030 mennessä.

Ensihoitopalvelu ja siihen liittyvä sairaanhoito ovat osa terveydenhuoltoa. Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet järjestävät alueensa ensihoitopalvelun. Osa ensihoi-

don kokonaisuutta on lääkärihelikopteri-toiminta, jonka tulee kattaa koko Suomi. Keskustan mielestä ensihoitopalvelut kokonaisuudessaan tulee olla saavutettavissa koko maassa.

Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos (PTR-yhteistyö)

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistyö (PTR-yhteistyö) on kansainvälistikin vertailtuna ainutlaatuinen viranomaisyhteistyön muoto. PTR-yhteistyötä on tehty jo vuosikymmenten ajan, mutta vasta viime vuosina yhteistyö on laajennut myös rikostiedusteluun.

Rajavartiolaitoksen ydintoiminta on rajat ylittävän rikollisuuden torjunta. Tärkeimpinä rajat ylittävän rikollisuuden muotoina voidaan pitää ihmissalakuljetusta ja -kauppaa sekä laittoman maahantulon järjestämistä. Erityisesti itärajalla tulee ylläpitää vähintään sellaiset Rajavartiolaitoksen voimavarat, että riittävä toimintavalmius ja varautumisen taso voidaan säilyttää myös nykyistä haastavammassa tilanteessa.

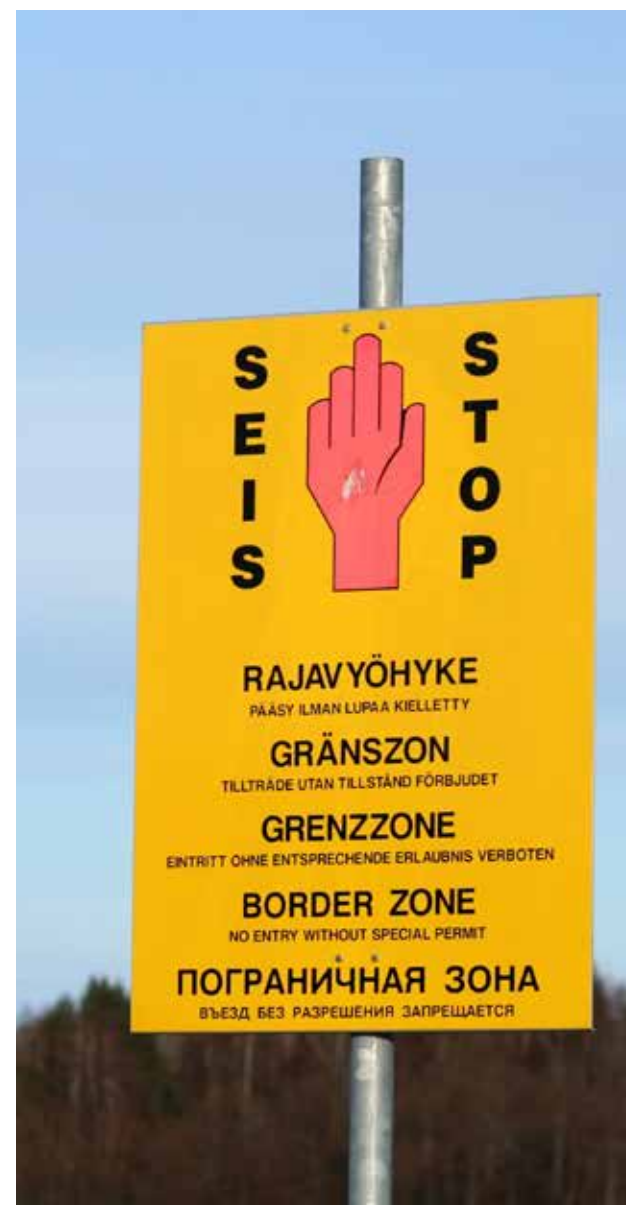
Sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet tulee myös hoitaa täysimääräisesti. Keskusta on huolissaan Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksista hoitaa viranomaisaputehtäviä. Suuri osa näistä Rajavartiolaitoksen tehtävistä jää muiden viranomaisten hoidettavaksi tai pikemminkin kokonaan hoitamatta. Erityisesti tämä koskettaa harvaan asuttuja alueita.

Tullin tehtävä on edistää tavarakaupan sujumista, huolehtia tavaraverojen kantamisesta tehokkaasti ja suojata yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia. Tulli tarvitsee riittävät resurssit työhönsä harmaan talouden torjuntaan.

Tullin rooli sisäisen turvallisuuden viranomaisena vahvistuu ja sen resurssit muun

muassa verkkokaupan lisääntyessä on huomioitava. Nettikauppa lähtökohtaisen myönteisyytensä lisäksi valitettavasti luo myös uusia uhkia sisäiselle turvallisuudelle. Tullin on kyettävä puuttumaan verkkokaupassa liikkuviin design-huumeisiin, aseisiin, laittomiin lääkkeisiin ja räjähteisiin ja muihin vaarallisiin aineisiin ja esineisiin.

- Keskustan mielestä Rajavartiolaitoksen ja tullin resurssit on pidettävä sellaisella tasolla, että ydintehtävät pystytään hoitamaan ja PTR-yhteistyötä on kehitettävä edelleen ja yhteistyötä on tiivistettävä harvaan asutuilla alueilla entisestään.

Pää kylmänä, sydän lämpimänä – hallittu maahanmuutto osana sisäistä turvallisuutta

”Kaikki, jotka tunnustavat tämän maan isänmaakseen ja rakastavat tätä sellaisena, – kaikki, jotka tottelevat tämän maan lakia ja tekevät työtä tämän hyväksi, – ovat yksi kansa.” Sakari Topelius

Keskusta pitää jokaista ihmistä yhdenvertaisena, jokaisen ihmisen ihmisarvoa jakamattomana. Keskusta vieroksuu maahanmuuttokeskustelun vastakkainasettelua. Maahanmuuttopolitiikassa ei ole kysymys vain rajat kiinni- tai rajat auki-politiikasta, vaan vaihtoehtona on myös sekä inhimillinen että järkevä maahanmuuttopolitiikka.

Keskusta kannattaa hallittua maahanmuuttoa, jossa hädänalaiset saavat tarvitsemansa turvan. Keskusta tuomitsee kaiken vihapuheen, rasismien ja väestö- sekä ammattiryhmien eriarvoistamisen.

Pakolaisuus on globaali ilmiö, joka tulee jatkumaan ja vahvistumaan tulevina vuosikymmeninä. Ensisijaisesti on pyrittävä ennaltaehkäisemään pakolaisuuden juurisyitä, eli tukea maiden vakautta ja taloudellista kasvua sekä ratkaistava konfliktitilanteita. Paras vaihtoehto on, ettei kenenkään tarvitsisi jättää kotiseutuaan.

Joskus auttaminen paikan päällä ei kuitenkaan ole mahdollista. Euroopan ja Suomen on luotava vakaat järjestelmät, jotka takaavat maahanmuuton hallittavuuden ja inhimillisyyden. Hallitsematon kansainvaellus ei ole kenenkään etu. Euroopan Unionin on vahvistettava yhteistä rajavalvontaansa, jotta ulkorajat saadaan pitäviksi. Laiton ihmiskuljetus ja ihmiskauppa on kitkettava kokonaan. Ensimmäisen turvallisen maan on otettava turvapaikanhakijan hakemus käsiteltäväksi. Jokaisen EU-jäsenmaan on noudatettava yhteisiä sopimuksia.

- Keskustan mielestä turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja on saatava merkittävästi lyhennettyä. Turvapaikan saavien kotouttaminen on aloitettava viipymättä, ja laittomasti maahan tulleet voidaan palauttaa lähtömaihinsa viipymättä. Maahan ei saa muodostua laajaa joukkoa niin saottuja paperittomia.

Sotaa pakenevien ukrainalaisten sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan on vahvistettava. Työhön ja opiskeluun on päästävä kiinni mahdollisimman nopeasti Suomeen tulon jälkeen. Suomessa asuvia venäläistäustaisia ihmisiä kohtaan ei pidä hyväksyä minkäänlaista epäasiallista kohtelua. Venäläisten turvapaikanhakijoiden hakemukset tulee käsitellä yksilöllisesti. Liikekannallepanon ja sodan välttely ei voi olla venäläisille automaattinen turvapaikan saamisen peruste.

- Keskustan mielestä suoraa turvapaikanhakua hallitumpi ja inhimillisempi vaihtoehto on kiintiöpakolaisten vastaanottaminen suoraan pakolaisleireiltä tai Euroopan rajoille

perustettavista järjestelykeskuksista. Näin voimme ottaa vastaan kaikista hädänalaisimpia, tutkia turvapaikan myöntämisen edellytykset etukäteen, *varmistaa turvallisuustekijät sekä aloittaa kotouttamisen heti henkilön saapuessaa maahan. Maahanmuuton painopistettä on vakaasti siirrettävä kohti kiintiöpakolaisuutta tehokkaan EU:n ulkorajojen valvonnan avulla.*

- *Keskustan mielestä kotouttamisen kulmakivet ovat työ ja kielitaito. Keskustalle työssä ei ole kyse ainoastaan oman toimeentulon hankkimisesta, vaan myös merkityksellisestä sisällöstä elämään ja sitoutumisesta tämän yhteiskunnan periaatteisiin. Kielitaito auttaa työllistymisessä, opiskelussa sekä osallistumisessa oman lähiyhteisön toimintaan. Erityisesti suurissa kaupungeissa on pidettävä huolta, etteivät maahanmuuttajat keskity vain tietyille alueille eivätkä asuinalueet eriydy toisistaan.*

Ympäristöturvallisuudesta ei tingitä

Ympäristökysymysten, mukaan lukien ilmastomuutos, kytkeminen turvallisuuskäsitteeseen on välttämätöntä. Ympäristöturvallisuus osana sisäistä turvallisuutta on ennen kaikkea kaiken toiminnan ympäristöhaittojen ehkäisyä ja minimoimista sekä valvontaa. Ympäristöturvallisuuden osa-alueita voi lähestyä monesta eri näkökulmasta, mutta se pitää sisällään muun muassa ympäristövaikutusten arviointia, asianmukaisia ilmoitus- ja lupamenettelyjä, jätahuoltoon sekä vaarallisten aineiden käsittelyyn liittyviä asioita.

- Keskustan mielestä toimintojen ympäristövaikutukset on tunnistettava etukäteen. Toimintojen edellyttämät ympäristöluvut on asianosaisten hoitettava asianmukaisesti.

Verkosto-omaisuus pidettävä kunnossa ja kotimaisissa käsissä

Maakuntien elinvoimaisuudelle kriittiset verkostoinfrastruktuurit ovat tieverkko, rataverkko, sähköverkot, kaukolämpöverkot, vesiverkostot, tietoliikenneverkot ja sähköautojen latauspisteet.

Verkosto-omaisuuden omistus on sirpaloitunutta Suomessa. Esimerkiksi vesiverkostojen omistajia on pelkästään yli 1 500. Verkosto-omaisuuden ylläpitämiseksi tarvitaan pitkäjänteistä omistajuutta ja korjausinvestointeja tasaisesti, ettei korjausvelka pääse kasvamaan liian kohtuuttomaksi.

Ilmastomuutos lisää erityisesti toimintavarmuuden vesihuollon vaikeuskerrointa. Tulvat, myrskyt ja pitkät kuivuusjaksot vaativat vesihuoltolaitoksilta huolellista varautumista. Vesihuoltojärjestelmien tulee olla teknisesti toimintavarmoja ja täyttää laatuvaatimukset myös erityistilanteissa. Varautuminen erityis- ja poikkeustilanteisiin edellyttää myös tiivistä yhteistyötä eri tahojen ja viranomaisien kanssa. Verkosto-omaisuuserät ovat kiinnostavia kohteita kansainvälisillekin sijoittajille. Verkosto-omaisuudesta saa tasaisen varman tuoton. Maksajina ovat yksittäiset asiakkaat.

- Keskustan mielestä verkostoinfrastruktuurit ovat keskeinen elinvoimatekijä maakunnille ja ne on pidettävä kunnossa.
- Verkosto-omaisuus on pidettävä kotimaisessa omistuksessa. Kun päätösvalta kriittisten verkostoinfrastruktuurien kehittämisestä on kerran luovutettu, sitä ei enää takaisin saa.
- Mahdollisiin häiriötilanteisiin varautuminen tulee tapahtua jokaisessa kotitaloudessa. Niiden mahdolliset tulijat ja

kaivot on pidettävä kunnossa. Kotitalouksien on hyvä varautua hetkellisiin häiriötilanteisiin huolehtimalla kotivästä.

- *Lunastuslaki on nopeasti saatava uudistettua ajan tasalle verkostoinfrastruktuurin turvaamiseksi.*

Kyberturvallisuus kuntoon

Sähköisesti toimiva yhteiskuntamme on aiempaa haavoittuvaisempi niin tahallisen toiminnan kuin luonnonilmiöiden aiheuttamille häiriöille. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta suuren osan välttämättömistä palveluista tuottavat yritykset. Häiriöt sähkönjakelussa, tietoliikenteen toimivuudessa, tuotantoautomaattien ja elintarvikkeiden ja polttoaineiden jakelussa lamauttaisivat yhteiskuntamme nopeasti.

Tavallisen ihmisen arki ja sen toimivuus on pitkälti kiinni teknologian ja tietojärjestelmien toimivuudesta. Digitalisaatio on muuttanut mediaa ja journalismia valtavasti. Sosiaalinen media on tehnyt jokaisesta ihmisestä tiedonvälittäjän ja keskusteluun osallistujan, ja se mahdollistaa niin rakentavan keskustelun laajoille joukoille kuin vastakkainasettelun ja propagandan lietsomisen.

Hybridivaikuttamisen keinot ovat maailmassa yleistyneet. Poliittisia tavoitteita edistetään maailmassa paitsi sotilaallisin, myös taloudellisin ja informaatiovaikutuksen keinoin. Samaa keinovalikoimaa käyttävät lisäksi terroristijärjestöt ja erilaiset rikollisuuden muodot, jotka ovat ottaneet teknologian käyttöönsä.

Yhteiskunnallisen ilmapiirin manipulatio ja väärän informaation levittäminen ovat keinoja, joilla pyritään aiheuttamaan kohteelle painetta, epävarmuutta ja epävakautta. Suomen korkea koulutustaso ja jokaisen ihmisen kokemus osallisuudesta ja tarpeellisuudesta yhteiskunnassamme on tehokkain tapa suojautua eri tahojen yhteiskunnan vakautta horjuttavilta hybridivaikuttamisen keinoilta.

- *Keskustan mielestä kokonaisuutena puolustukselle on taattava riittävät resurssit kyberpuolustuksen jatkuvaan kehittämiseen ja ylläpitoon.*
- *Keskustan mielestä syrjäytymisen ehkäisy ja jokaisen ihmisen ulottuvilla olevat tasokkaat koulutusmahdollisuudet, erityisesti panostus kriittiseen ajatteluun tähtäävälle sivistys- ja koulutustoiminnalle, ovat paras tapa ehkäistä propagandalle ja vihanlietsonnalle alttiiden ääriyhtymien muodostumista ja laajentumista.*

Keskustan oikeuspoliittiset linjaukset – ihmisoikeudet ja oikeusturva kuuluvat kaikille

Johdanto

Vanha pohjoismainen sanonta ”lailla on maa rakennettava” kuvastaa hyvin oikeusvaltion tärkeyden yhteiskuntamme perustana. Oikeusvaltion kulmakiviä ovat kansalaisille kuuluvat perus- ja ihmisoikeudet. Oikeusvaltioon kuuluu oikeuksien rinnalla myös yksilöiden velvollisuudet yhteiskuntaa kohtaan sekä toisten kansalaisten oikeuksien kunnioittaminen.

Oikeusvaltio ei voi toimia ilman riittäviä oikeusturvan takeita. Tarvitsemme sekä ylätasolla perus- ja ihmisoikeuksien kontrollia että konkreettisella tasolla oikeusturvan saamista yksittäisissä riita- tai rikosasioissa. Jotta oikeutta voidaan saada, tulee sen olla kaikkien saavutettavissa. Tähän liittyy paitsi eri tuomioistuinten toiminnan järjestäminen myös kansalaisen tosiasiallinen mahdollisuus saattaa tuloista ja varallisuudesta riippumatta rikos ja riita- asiansa riippumattoman tuomioistuimien ratkaistavaksi. Seuraavassa linjataan Suomen Keskustan kannat oikeuspolitiikan keskeisiin kysymyksiin ja oikeusvaltion kehittämiseen:

Perus- ja ihmisoikeudet

Perusoikeudet ovat demokraattisen järjestelmän kulmakivi. Oikeuksiin kuuluu myös velvollisuudet ja luonnollisesti toisten oikeuksien kunnioittaminen. Perusoikeuksista säädetään Suomen perustuslaissa. Kansainvälisiin sopimuksiin

ja julistuksen pohjautuvat ihmisoikeudet ovat myös keskeinen osa Suomen perus- ja ihmisoikeusjärjestelmää.

Linjaus 1

Perus- ja ihmisoikeudet kuuluvat kaikille Suomessa asuville tai täällä oleskeleville riippumatta alkuperästä tai kansalaisuudesta.

Perus- ja ihmisoikeuksien takaaminen kaikille ei tarkoita kuitenkaan sitä, että hyvinvointiyhteiskunnan kaikki palvelut olisivat ilmaiseksi kaikkien maassa oleskelevien käytettävissä. Ei riitä, että perusoikeudet on säädetty, ne pitää myös turvata ja valvoa. Tämä tapahtuu oikeuskanslerin toimesta osana valtioneuvoston toiminnan valvontaa ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan suorittamana ennakoivalvontana sekä oikeuskanslerin, eduskunnan oikeusasiamiehen ja tuomioistuinten tekemänä jälkivalvontana.

Linjaus 2

Keskusta pitää perustuslakivaliokuntaa Suomen oloihin parhaiten sopivana tapana suorittaa lakien perustuslainmukaisuuden ennakoivalvonta ja perus- ja ihmisoikeuskontrolli. Perustuslakivaliokunnan toimintaa tulee kuitenkin kehittää.

Perustuslakivaliokunnan etuja ovat muun muassa:

- Selkeys vallan kolmijako-opin näkökulmasta.
- Lainsäädännön perustuslainmukaisuuden arvioinnin ennakkollisuus
- Onnistunut tasapainoilu perustuslakivaliokunnan työskentelyn ei-poliittisuuden ja toisaalta perustuslain tulkintaan aina liittyvän arvosidonnaisuuden välillä.

Keskustan mielestä perustuslakivaliokunnan toimintaa on välttämätöntä kehittää. Kehittämisen tulee tapahtua sekä osana eduskunnan toimintatapojen kehittämistä että erillisenä perustuslakivaliokunnan työskentelyn tarkasteluna. Perustuslakivaliokunnan toiminnan kehittämisen tulee tähdätä

- Valiokunnan työskentelyn ja arvovallan turvaamiseen
- Riittävän asiantuntijajoukon varmistamiseen niin määrällisesti kuin laadullisesti
- Valiokunnan keskittymiseen erityisesti keskeisiin valtiosääntöoikeudellisiin kysymyksiin

Valiokunnan työn kehittämisessä tulee huomioida mm. seuraavat näkökulmat:

- Nykyinen kehitys on johtanut perustuslakivaliokunnan työmäärän kasvamiseen. Oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen työnjaon selkeyttäminen yhteydessä oikeuskanslerin roolia voidaan korostaa lainsäädännön ennakotarkastuksen osalta, jolloin perustuslakivaliokunnan työtaakkaa voidaan helpottaa yhä harvemman hallituksen esityksen päätyessä perustuslakivaliokuntaan.
- Perustuslakivaliokunnan uudistamisessa on estettävä kehitys, joka johtaa lähes kaikkien lakiesitysten arvioimiseen perustuslain näkökulmasta ja

siten valiokunnan roolin muuttumiseen ikään kuin parlamentin toiseksi kamariksi.

- Keskusta kannattaa tehtyä aloitetta riippumattoman perustuslain ja valtiosääntökäytännön tutkimuslaitoksen perustamisesta (ns. Ståhlberg –instituutti). Perustettava instituutti yhdessä valtiosääntötutkimusta ja –käytännön kuvaavan tietopankin kanssa on omiaan varmistamaan ja kehittämään perustuslakivaliokunnan asianmukaisesta toimintaa.

Oikeusturva

Oikeudenkäyntikuluista johtuen keskituloisten oikeusturva uhkaa vaarantua, sillä oikeudenkäyntikulujen pelossa keskituloiset eivät välttämättä uskalla saattaa asiaansa tuomioistuimen ratkaistavaksi, vaikka aihetta olisikin.

Keskituloinen ei ole välttämättä tulojensa perusteella oikeutettu oikeusapuun, mikäli puolisoiden yhteenlasketut nettotulot asumis- ja tiettyjen muiden menojen jälkeen ylittävät 2 400 euroa. Vastaava summa yhden aikuisen talouden osalta on 1 300 euroa. Oikeusturvavakuutus kattaa usein vain henkilön omat oikeudenkäyntikulut ja nämäkin vain tiettyyn rajaan asti.

Linjaus 3

Keskituloisten mahdollisuuksia oikeusturvan saamiseen on parannettava. Oikeusturvan parantamiseksi on selvitettävä muun muassa seuraavat keinot:

- Säädetään riita-asioiden oikeudenkäyntikuluihin avustajan palkkion osalta enimmäistaksat samalla tavalla kuin riidattomissa velkomusasioissa, eli niin sanotuissa summaarisissa asioissa. Taksa voisi olla sidoksissa asian intressiin, eli esimerkiksi vaa-

hinnanalennuksen määrään. Tämä voisi mahdollistaa myös uusien oikeusturvavakuutustuotteiden syntymisen.

- Merkittävän osan oikeudenkäyntikuluista muodostaa palkkioon lisättävä 24 %:n arvonnalisävero. Yksi vaihtoehto oikeudenkäyntikulujen suitsemiseksi voisi olla asianajotoiminnan vapauttaminen arvonnalisäverovelvollisuudesta sikäli kuin kyse on yksityisen henkilön asian ajamisesta tuomioistuimessa.
- Myös niin sanotun tuomioistuinsovitelun sekä tuomareiden koulutuksen ja ammattitaidon edistäminen sekä näihin seikkoihin panostaminen olisivat omalta osaltaan omiaan edistämään oikeusturvan toteutumista.
- Yhtenä keinona parantaa keskituloisten oikeusturvaa, on syytä selvittää myös oikeusavun saamisen perusteenä olevien tuloarajojen korottamista.

Tuomioistuinlaitoksen kehittäminen

Tuomioistuinviraston perustamista voidaan pitää oikeushoidon kannalta hyvänä asiana. Tuomioistuinvirasto vahvistaa oikeusvaltiokehitystä ja erillisellä tuomioistuinvirastolla on mahdollisuus kehittää tuomioistuinlaitosta sekä oikeudenhoitoa. Esimerkiksi esillä ollut eri tuomioistuinlinjojen (yleiset tuomioistuimet ja hallinto-oikeudet) yhdistämisen selvittäminen kuuluisi luonnollisesti tuomioistuinviraston tehtäviin. Mahdollinen tuomioistuinlinjojen yhdistäminen voi tulla harkittavaksi vasta perusteellisen selvityksen jälkeen. Sama koskee myös korkeimpien oikeuksien yhdistämistä.

Käräjäoikeusverkoston osalta Keskusta lähtee siitä, että jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muita toimipaik-

koja. Myös valtion oikeusaputoimistojen riittävän laaja toimiverkko on omiaan turvaamaan ihmisten oikeusturvan toteutumisen. Oikeusaputoimistojen ohella myös yksityisiä asianajo- ja lakipalveluja tarjoavat tahot ovat tärkeä osa ihmisten oikeusturvan toteutumista. Oikeusaputoimistojen ja ylipäänsä oikeusavun riittävät resurssit tulee turvata.

Linjaus 4

Jokaisessa maakunnassa on vähintään yksi käräjäoikeuden kanslia sekä tarvittava määrä muita toimipaikkoja.

Rikos ja rangaistus

Kansalaisten käsitykset sopivista rangaistuksista vaihtelevat. Keskusta pitää kuitenkin tärkeänä, että kansalaisten oikeustaju ja arvot heijastuvat kriminaalipolitiikkaan.

Rikosasioiden sovittelu säästää yhteiskunnan resursseja. Sillä on havaittu olevan inhimillistä ja kasvatuksellista merkitystä rikosasian osapuolille erityisesti nuorille rikoksentekeijöille. Parhaimmillaan sovittelu lisää yhteisymmärrystä, antaa tilaa anteeksiannolle, eheyttää sosiaalisesti ja ehkäisee rikoksen uusimista. Rikossovittelu ei sovi kuitenkaan kaikkiin lieviinkään rikoksiin. Rikosoikeutta kehitettäessä rikoksen uhrin aseman parantaminen tulee olla aina keskeisesti esillä.

Linjaus 5

Rikoksista seuraavien rangaistuksien tulee vastata kansan oikeustajua. Rangaistuksien tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen.

Yhteiskunnan muutos ja teknologian kehittyminen haastavat myös rikoslainsäädäntöä ja rikosten selvittämistä. Digita-

rikollista toimintaa. Tällainen rikollisuus ei tunne useinkaan maiden rajoja ja edellyttää siksi kaikilla tavoin kansainvälistä yhteistyötä.

Linjaus 6

Suomen tulee panostaa yhteiskunnan digitalisoitumisesta seuraavien ja lisääntyvien uusien oikeudenloukkausten kuten identiteettivarkauksien, kansainvälisten verkossa tapahtuvien omaisuusrikosten ja tekijänoikeusloukkausten kriminalisointiin, ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan.

Viranomaisten ja poliittisten päättäjien on kaikessa toiminnassaan noudatettava lakia. Tätä edellyttää jo perustuslakimmekin. Oikeusvaltion perusta rakentuu myös luottamuksesta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen ja laillisuuteen. Tästä Suomi on tunnettu maailmalla ja haluamme pitää siitä kiinni jatkossakin. Emme saa sallia minkäänlaista yksityisen edun tavoittelua tai toimivallan väärinkäyttöä julkisessa toiminnassa.

Linjaus 7

Suomen tavoitteena tulee olla jatkossakin maailman vähiten korruptoitunut maa.

Keskusta
Se kotimainen.